

Міністерство освіти та науки України
БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет агрономії та захисту рослин
Кафедра генетики, селекції та насінництва

ДЕРЖАВНА КВАЛІФІКАЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Методичні вказівки
для самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності
201 «Агрономія» за освітньо-професійною програмою «Селекція і генетика
сільськогосподарських культур»

Затверджено
рішенням навчально-методичної
комісії факультету
агрономії та захисту рослин
Протокол № 14
від 13 березня 2024 р.

Харків – 2024

УДК 631.52:347.77](072)

Д 36 _____

Схвалено на засіданні кафедри генетики, селекції та насінництва
Протокол № 7 від 5 лютого 2024 р.

Рецензенти:

Д 36

Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності. Планування потреби насіння в різних ланках насінництва: метод. вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заоч. форм навч. спец. 201 Агрономія; Держ. біотехнол. у-нт; уклад.: О.В. Гудим, В.О. Михайленко – Харків: [б. в.] 2024. – 30 с.

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності» розроблено відповідно до навчальної програми. Видання включає програму та структуру навчальної дисципліни, теми практичних занять, теми для самостійної роботи здобувачами, рекомендовану літературу, питання до підсумкового контролю. Видання призначено здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності 201 «Агрономія».

УДК 631.52:347.77](072)

Відповідальний за випуск: Гудим О.В., старший викладач

© О.В. Гудим,
В.О. Михайленко. 2024
© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Структура програми навчального курсу «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності».....	8
2. Програма навчальної дисципліни	9
3. Структура навчальної дисципліни.....	13
4. Теми практичних занять.....	14
5. Теми для самостійної роботи.....	15
6. Методи контролю.....	17
7. Рекомендована література.....	20
8. Програмні питання до вивчення дисципліни «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності».....	23
9. ДОДАТКИ.....	29

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності» складено відповідно до програми підготовки фахівців освітнього рівня «магістр» зі спеціальності 201 «Агрономія» освітньо-професійною програмою «Селекція і генетика сільськогосподарських культур»

Освітній рівень **магістр**

Спеціальність **201 Агрономія**

Семестр **II**

Лекції **12 год**

Практичні заняття **18 год**

Самостійна робота **60 год**

Всього **3 кредити/90 год**

Форма контролю – **залік**

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності» є набуття теоретичних і практичних знань з передовими досягненнями реєстрації та реалізації прав на сорти рослин в Україні та в країнах-членах Міжнародного Союзу з охорони нових сортів рослин (UPOV) та Європейського Союзу (CPVO). Теоретичний та практичний курс дисципліни дасть змогу освоїти сортову діагностику кількісних та якісних характеристик сортів – кандидатів, його стійкості до стресових факторів середовища, визначення пластичності, адаптивності сортів у процесі трансформації їх господарсько-біологічної, споживчої та інтелектуальної цінності.

Метою курсу «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності» є вивчення сорту як об'єкта інтелектуальної власності, який є відмінний, однорідний і стабільний та придатний для поширення в Україні, який може бути використаний для задоволення потреб суспільства і не заборонений для поширення з підстав загрози життю і

здоров'ю людей, нанесенню шкоди рослинному та тваринному світу, збереженню довкілля. Знання міжнародного та вітчизняного правового забезпечення для регулювання дій у сфері охорони прав на сорти рослин, дозволить практично застосувати схему діючих законодавчих і нормативних актів за умови набуття, охорони та реалізації селекціонером немайнового та майнового права на сорт рослин.

Завдання дисципліни полягає у формуванні у здобувачів знань щодо основних сучасних методів ідентифікації сортів, необхідних для практичної допомоги як в селекційній практиці під час оцінки вихідного матеріалу, так і в процесі державного випробування при проведенні комплексу досліджень з кваліфікаційної експертизи. Повна реалізація потенційних можливостей сорту значною мірою залежить від рівня підготовки спеціалістів, які зобов'язані знати генетичну природу контролю ознак, методи оцінки сортів, їх ідентифікації, правові засади реєстрації та обігу сортів.

Компетентності, якими повинен володіти здобувач:

Загальні компетентності:

ЗК.3 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми..

ЗК.4. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові компетентності):

СК.2 Здатність аналізувати та оцінювати сучасні проблеми, перспективи розвитку та науковотехнічну політику в сфері агрономії.

СК.6 Здатність презентувати результати професійної та наукової діяльності фахівцям і нефахівцям.

СК.9 Здатність самостійно організовувати селекційний процес з використанням сучасних методів створення та оцінки вихідного матеріалу.

Програмні результати навчання:

ПРН.1 Використовувати методологію наукових досліджень, спеціальні методи та інструменти експериментальних досліджень, сучасні методи обробки даних для розв'язання складних задач агрономії.

ПРН.3 Розробляти і реалізовувати економічно значущі виробничі і дослідницькі проекти в сфері агрономії з урахуванням наявних ресурсів та обмежень, технічних, соціальних, правових та екологічних аспектів.

ПРН.5 Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження в сфері агрономії, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН.06 Оцінювати та аналізувати сучасний асортимент мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин, продуктів біотехнологій з метою розробки науково обґрунтованих систем їхнього застосування.

ПРН.07 Розробляти та реалізовувати проекти екологічно безпечних прийомів і технологій виробництва високоякісної продукції рослинництва з урахуванням особливостей агроландшафтів та економічної ефективності.

ПРН.9 Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення результатів професійної діяльності, досліджень та інноваційних проектів у сфері аграрних наук та продовольства.

ПРН.10 Здійснювати ефективне управління персоналом і ресурсами, забезпечувати професійний розвиток персоналу, об'єктивно оцінювати результати діяльності колективу та внесок його учасників до цих результатів

ПРН.11 Здійснювати бізнесове проектування та маркетингове оцінювання виконання і впровадження інноваційних розробок.

ПРН.12 Добирати оптимальну стратегію господарювання в агрономії, у тому числі за нечіткості цілей та невизначеності умов

ПРН.14 Проводити польове інспектування насінницьких посівів з метою визначення їх сортових якостей за національними методиками та за 11 вимогами міжнародних Схем Організації економічної співпраці і розвитку (ОЕСР).

ПРН.15 Розробляти і реалізовувати комплекси технологічних заходів з вирощування, післязбиральної доробки та поліпшення насінневого матеріалу

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні знати:

- процес набуття сортом рослин, як біологічним об'єктом, правового статусу об'єкта інтелектуальної власності;
- законодавче, нормативно-правове забезпечення європейської інтеграції у сфері правової охорони нових сортів рослин;
- загальне та спеціальне законодавство України у сфері охорони прав на сорти рослин;
- юрисдикцію уповноваженої установи у сфері охорони прав на сорти рослин;
- документи, що підтверджують авторство на сорт, державну реєстрацію сорту та правову охорону сорту;
- загальні права та обов'язки представників у сфері інтелектуальної власності на сорти рослин.

Внаслідок вивчення курсу здобувачі повинні вміти:

- виконувати науково-дослідні роботи з науково-технічної експертизи сортів рослин та сортової сертифікації;
- проводити науково-методичне та методологічне забезпечення кваліфікаційної експертизи сортів рослин, післяреєстраційного сортовивчення, ділянкового (грунтового) та лабораторного сортового контролю на основі вимог національного законодавства, міжнародних договорів і технічних документів;
- розробляти проекти нормативно-правових актів щодо складання та подання заявок на сорти рослин, інших етапів державної науково-технічної експертизи сортів рослин;
- формувати колекції загальновідомих сортів рослин та колекції сортів з еталонними ознаками, які використовують для проведення польових досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів рослин з визначення критеріїв відмінності, однорідності та стабільності, в межах своїх повноважень несе відповідальність за їх підтримання та оновлення;
- науково обґрунтовувати формування ринку сортів рослин як об'єктів інтелектуальної власності, збору за дії, пов'язані з охороною прав на сорти

рослин, удосконалення статистики, обліку, і звітності у сфері охорони прав на сорти рослин.

Міждисциплінарні зв'язки:

Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності, базуючись на основних методах досліджень: гібридизації та добору використовує досягнення інших біологічних наук таких як: ботаніка, фізіологія, біохімія, генетика, цитологія, рослинництво, землеробство, фітопатологія і ентомологія, екологія, технологія переробки та зберігання продуктів. Необхідність таких знань полягає у тому, що сучасне сільськогосподарське виробництво пред'являє значні вимоги до нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур. Так, знання ботаніки дає змогу селекціонеру орієнтуватися в систематиці вихідного матеріалу, необхідного для створення сорту чи гібриду. Закономірності, пов'язані з механізмами фотосинтезу, живлення, імунітету рослин, розкривають ряд можливостей організмів (продуктивність, стійкість проти стресових факторів, хвороб і шкідників). Положення генетики про дискретність спадковості, вчення про мутації і модифікації, поняття про генотип і фенотип, домінантність і рецесивність гомо- і гетерозиготність, гетерозис, новоутворення при гібридизації мають виключно важливе значення для розвитку теоретичних основ селекції.

Ці знання є основою для регулювання дій у сфері охорони прав на сорти рослин, дозволить практично застосувати схему діючих законодавчих і нормативних актів за умови набуття, охорони та реалізації селекціонером немайнового та майнового права на сорт рослин.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

1 Структура програми навчального курсу «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності»

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство» Спеціальність 201 «Агрономія»	Вибіркова	
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Селекція і генетика сільськогосподарських культур»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Самостійна робота – 60		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної робота здобувачів – 8	ОС: «Магістр»	12 год.	6 год.
		Практичні	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	-
		Самостійна робота	
		60 год.	78
		Вид контролю: поточний, модульний контроль, залік.	

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Формування сортових рослинних ресурсів

Тема 1. Особливості національної системи реєстрації прав на сорти рослин. Міжнародна діяльність у сфері охорони прав на сорти рослин.

Мета і завдання кваліфікаційної експертизи сортів рослин. Сорт, як об'єкт інтелектуальної власності. Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності. Типи державної науково-технічної експертизи сортів рослин. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин». Види прав на сорти рослин в Україні.

Тема 2. Етапи науково-технічної експертизи сортів рослин. Формальна експертиза заявки.

Польова експертиза. Комплекс польових та лабораторних досліджень за позитивними результатами, з допомогою яких приймається кінцеве рішення щодо сорту та / або прав на нього. Процедура проведення кваліфікаційної експертизи. Методи ідентифікації сортів рослин. Вивчення та оцінка нових сортів методом морфологічного опису. Групування ознак. Структурний аналіз. Морфологічні ознаки сортів рослин: якісні, кількісні. Вивчення особливостей прояву якісних, кількісних ознак.

Тема 3. Організація та діяльність Державної служби з охорони прав на сорти рослин України

Участь у забезпеченні державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин. Забезпечення державного контролю та нагляду за збереженістю сортів. Проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин як суб'єктів інтелектуальної власності. Державне випробування сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Науково-методичне керівництво державною експертизою сортів. Контроль за додержанням юридичними і фізичними особами законодавства з питань охорони прав на сорти рослин.

Змістовий модуль 2. Основи кваліфікаційної експертизи

Тема 4. Кваліфікаційна експертиза сортів рослин з визначення критеріїв охороноздатності та придатності сортів до поширення в Україні.

Вимоги до складання та подачі заявки на сорти рослин. Правила проведення формальної експертизи. Кваліфікаційна експертиза сортів рослин як складова частина експертизи заявки на сорт. Підготовка експертного висновку за заявкою на сорт. Процедура державної реєстрації сорту та / або прав на нього. Державна реєстрація сортів рослин для поширення їх в Україні. Державна реєстрація майнових прав на них. Експертиза назви та новизни. Використання міжнародної та національної баз сортів рослин.

Тема 5. Альтернативні методи ідентифікації сортів рослин. Умови отримання, використання, зберігання, оновлення офіційних зразків.

Колекції загальновідомих сортів (референсні). Колекції сортів з еталонними ознаками. Еталонний сортовий генофонд рослин. Перевірка ознак, зафіксованих при державній реєстрації сорту. Умови зберігання офіційних еталонних зразків у сховищах довготривалого зберігання. Документи Міжнародної Конвенції UPOV, Європейського Союзу (CPVO). Процедура формування, виділення, підтримання та використання колекцій. Методики європейської спільноти (CPVO) у сфері правової охорони нових сортів рослин.

Тема 6. Лабораторні аналізи в ході проведення кваліфікаційної експертизи

Морфологічні ознаки, що визначаються в лабораторії (зернівка у фенолі. антоціанове забарвлення колеоптиля та гіпокотиля, світловий паросток у картоплі, маса 1000 насінин). Визначення показників якості сільськогосподарської продукції (білок, загальний вміст цукрів, суха речовина, клейковина, вітамін С та Е, ерукова кислота, вміст олії, хлібопекарські властивості.).

3. Структура навчальної дисципліни «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності»

Назва розділів та тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота
		усього	в тому числі					усього	в тому числі			
лекції			лабораторні	практичні	лекції				лабораторні	практичні		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1 <i>Формування сортових рослинних ресурсів</i>												
Тема 1. Особливості національної системи реєстрації прав на сорти рослин. Міжнародна діяльність у сфері охорони прав на сорти рослин	14	4	2		2	10	16	4	2		2	12
Тема 2. Етапи науково-технічної експертизи сортів рослин. Формальна експертиза заявки.	14	4	2		2	10	14					14
Тема 3 Організація та діяльність Державної служби з охорони прав на сорти рослин України	16	6	2		4	10	16	4	2		2	12
<i>Разом за розділом 1</i>	44	14	6		8	30	46	8	4		4	38
Розділ 2 <i>Основи кваліфікаційної експертизи</i>												
Тема 4. Кваліфікаційна експертиза сортів рослин з визначення критеріїв охороноздатності та придатності сортів до	16	6	2		4	10	16	4	2		2	12

поширення в Україні.												
Тема 5. Альтернативні методи ідентифікації сортів рослин. Умови отримання, використання, зберігання, оновлення офіційних зразків.	14	4	2		2	10	14					14
Тема 6. Лабораторні аналізи в ході проведення кваліфікаційної експертизи	16	6	2		4	10	14					14
<i>Разом за розділом 2</i>	46	16	6		10	30	44	4	2		2	40
Всього годин	90	30	12		18	60	90	12	6		6	78

4. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Ознайомлення з роботою Українського інституту експертизи сортів рослин.	2	
2	Заявка на сорт рослин. Технічна анкета. Форма показники придатності до поширення в Україні. Ознайомлення з роботою інформаційних баз даних	2	2
3	Етапи науково-технічної експертизи сортів рослин. Підготовка експертного висновку за заявкою на сорт. Процедура державної реєстрації сорту та / або прав на нього	2	
4	Організація, вибір території та спеціалізація закладу експертизи. Ґрунтове агрохімічне	4	2

	обстеження та землевпорядкування території закладу експертизи. Науковообґрунтовані сівозміни. Облік урожаю.		
5	Науково-технічна експертиза сортів рослин. Морфологічний опис сортів рослин для визначення критеріїв відмінності, однорідності та стабільності для сортів відповідних груп усіх ботанічних таксонів	2	
6	Аналіз показників придатності сорти в до поширення в Україні. Кваліфікаційна експертиза сортів рослин з визначення господарсько - цінних характеристик за групами культур	2	
7	Ознайомлення з альтернативними методами ідентифікації сортів рослин (електрофорез, ДНК-профілювання) Сховище довготривалого зберігання насіння. Підготовка зразків до зберігання.	2	2
8	Морфологічні та біохімічні ознаки, що визначаються в лабораторії для цілей експертизи.	2	
	Разом	18	6

5.Теми для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
<i>Розділ 1 Формування сортових рослинних ресурсів</i>			

1.	Заявка на сорт рослин. Технічна анкета. Форма показники придатності до поширення в Україні	10	10
2.	Особливості планування і проведення дослідів в різних агроекологічних умовах.	8	12
3.	Техніка закладання польових дослідів. Орієнтовні схеми та перелік обов'язкових аналізів і обліків у агрономічних дослідах з різними сільськогосподарськими культурами	6	8
4.	Аналіз рослинних зразків сільськогосподарських культур	6	10
<i>Розділ 2 Основи кваліфікаційної експертизи</i>			
5.	Орієнтовні схеми та перелік обов'язкових аналізів і обліків у агрономічних дослідах	6	8
6.	Методи розміщення варіантів в досліді	6	10
7.	Загальнонаукові та спеціальні методи досліджень	8	10
8.	Планування польового експерименту, закладання і проведення польового досліді	10	10
	Разом	60	78

Самостійна робота здобувачів під час лекцій

1. Конспектування лекцій і відпрацювання конспекту лекцій у позаурочний час шляхом порівняння записів з відповідним розділом підручника, який здобувач вивчав. Після цього внести доповнення до конспекту лекцій, уточнити деякі положення і продумати (розповісти собі) весь текст лекції.

2. Проведення лекційної атестації здобувачів шляхом:

- видати завдання (короткі за формою, але змістовні) за темою лекції, відповідь у кінці лекції;

- на початку лекції видати кожному здобувачу картку для відповіді з попередньої лекції, відповіді через 5-10 хвилин здаються лектору;

- видача завдань для випереджального вивчення відповідного теоретичного матеріалу.

Самостійна робота є доповненням до основного матеріалу курсу, яка є обов'язковою для вивчення і буде оцінюватись як додаткові знання здобувача при атестаціях, передбачених програмою курсу.

Методи навчання

При вивченні курсу «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності» використовуються такі методи навчання:

1. Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – словесні (лекція, бесіда, розповідь), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (вивчення методів постановки польового експерименту на дослідному полі).

2. Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: індуктивні, дедуктивні, аналітичні і синтетичні.

3. Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань -репродуктивні, продуктивні, а саме: дослідницькі, пошукові, частково-пошукові;

4. Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота з підручниками і науковою літературою, текстами лекцій, лабораторно-практичних і семінарських занять, робота з комп'ютером, виконання тестових завдань, тощо.

6. Методи контролю

Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

Контроль знань, умінь і навичок студентів – невід'ємна складова педагогічного процесу та форма зворотного зв'язку при вивченні курсу «Планування потреби насіння в різних ланках насінництва»

використовуються такі види контролю: 1) поточний; 2) періодичний (проміжний); підсумковий.

Поточний контроль – контроль рівня знань та вмінь у процесі навчання, який проводиться на лекціях, лабораторно-практичних заняттях. Його види та форми:

Експрес опитування – опитування на засвоєння попередньої лекції (на початку чергової лекції); опитування під час лекції на розуміння її суті; контроль за засвоєнням матеріалу лекції; співбесіда; програмований контроль знань (картки, вирішення проблемних і ситуаційних завдань, тестування); модульний контроль.

Поточний (проміжний) контроль – це контроль після вивчення розділу, теми змістових модулів. Він включає такі види контролю: контрольні роботи; колоквіуми; тестові опитування; контроль за формуванням практичних умінь і навичок; контроль за умінням вирішувати професійно-орієнтовані завдання.

Підсумковий контроль – це контроль, який здійснюється в кінці вивчення курсу. Це семестровий контроль: курсова робота, комплексні тестові контрольні завдання, семестровий іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота								Всього балів
Модуль 1			Модуль 2					
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	100
15	10	15	15	10	10	15	10	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		

66-73	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка **«відмінно» - 90-100 балів** - виставляється студенту, який при відповіді на запитання показав всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, правильно та повністю виконав поставлене завдання, уміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонструвати знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання.

Оцінка **«добре» - 74-89 балів** виставляється студенту, якщо при відповіді на запитання він виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, правильно виконав поставлене завдання, показав володіння практичними вміннями та навичками, але припустився окремих несуттєвих помилок, які не мають принципового значення.

Оцінка **«задовільно» - 60-73 балів.** - виставляється, якщо при відповіді на запитання студент виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, у цілому справився з поставленим завданням, але при цьому окремими вміннями та навичками володів невпевнено, припустився незначних помилок в арифметичних розрахунках, демонстрував здатність упоратися з виконанням завдань, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення.

Оцінка **«незадовільно» - 35-59 балів** - виставляється, якщо при відповіді на запитання студент виявив серйозні прогалини в знаннях основного матеріалу, зробив принципові помилки, не зміг розв'язати задачу і провести розрахунки тощо. При визначенні загальної оцінки враховуються,

результати поточного, контролю з лабораторних, практичних, семінарських занять, колоквіумів, які відбулися в період, за який проводиться модульний контроль, а також результати захисту індивідуальних завдань та звітів з лабораторних (практичних) робіт, передбачених навчальною програмою з конкретної дисципліни, та самостійної аудиторної й позааудиторної роботи студентів з даної дисципліни.

7. Програмні питання до вивчення дисципліни «Державна кваліфікаційна експертиза з основами інтелектуальної власності»

1. Правова охорона селекційних досягнень в рослинництві.
2. Сорт рослин як об'єкт інтелектуальної власності.
3. Механізм набуття сортом статусу правової охорони.
4. Загальне та спеціальне законодавство України у сфері охорони прав на сорти рослин.
5. Процедура реєстрації сорту рослин в Україні.
6. Критерії щодо набуття прав інтелектуальної власності на сорт.
7. Патент, термін його дії.
8. Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію.
9. Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності.
10. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин
11. Види прав інтелектуальної власності на сорт 10 рослин, породу тварин
12. Суб'єкти права інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин.
13. Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин, засвідчені патентом.
14. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин
15. Сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України
16. Заходи митних органів щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України
17. Порядок митного контролю і митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності

18. Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності
19. Призупинення митного оформлення товарів на підставі даних митного реєстру
20. Призупинення митного оформлення товарів за ініціативою митного органу
21. Спрощена процедура знищення товарів, митне оформлення яких призупинено за підозрою у порушенні прав інтелектуальної власності
22. Зміна маркування на товарах та їх упаковці.
23. Взаємодія митних органів з іншими органами державної влади у сфері захисту права інтелектуальної власності.
24. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності
25. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності.
26. Об'єкти прав інтелектуальної власності.
27. Документ, що свідчить про право заявника подавати заявку на сорт, якщо заявник не є автором.
28. Додаткові документи або відомості про сорт рослини, що реєструється.
29. Формальна експертиза заявки.
30. Кваліфікаційна експертиза заявки.
31. Грошові виплати, пов'язані з охороною прав на сорти рослин.
32. Визначення відповідності сорту критеріям відмінності однорідності та стабільності.
33. Визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності безпосередньо у заявника.
34. Експертиза на придатність на поширення сорту.
35. Виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту.

36. Внесення змін до Реєстру патентів щодо майнових прав інтелектуальної власності на сорт за ініціативою особи, якій належать такі права.

37. Внесення змін до Реєстру сортів за ініціативою особи, якій належать права на сорт.

38. Підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту).

39. Підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрити ліцензію) та її офіційну публікацію.

40. Подання клопотання про вчинення будь-яких дій, пов'язаних з розглядом заявки, визначених Законом України «Про охорону прав на сорти рослин».

41. Поновлення строку вчинення будь-яких дій, пов'язаних з розглядом заявки, визначених Законом України «Про охорону прав на сорти рослин».

42. Визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності (випробування гібрида).

43. Проведення кваліфікаційної експертизи заявки на сорт рослин (за перший і кожний наступний рік).

44. Організація та діяльність державної служби з охорони прав на сорти рослин України.

45. Діяльність Українського інституту експертизи сортів рослин.

46. Забезпечення державного контролю та нагляду за збереженістю сортів.

47. Проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин як суб'єктів інтелектуальної власності.

48. Державне випробування сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

49. Науково-методичне керівництво державною експертизою сортів.
50. Контроль за додержанням юридичними і фізичними особами законодавства з питань охорони прав на сорти рослин.
51. Підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності та збереження державної власності.
52. Набуття прав інтелектуальної власності на сорти рослин, їхню реєстрацію та реалізацію.
53. Український інститут експертизи сортів рослин.
54. Виконання фундаментальних, прикладних та інших науково-дослідних робіт з науково-технічної експертизи сортів рослин та сортової сертифікації.
55. Науково-методичне та методологічне забезпечення кваліфікаційної експертизи сортів рослин.
56. Науково-інформаційна та редакційно-видавнича діяльність у сфері охорони прав на сорти рослин.
57. Розробка проектів нормативно-правових актів щодо складання та подання заявок на сорти рослин.
58. Організація та забезпечення зберігання дослідних зразків насіння та садивного матеріалу, які надають разом з документами заявки відповідно до Закону України «Про охорону прав на сорти рослин».
59. Перевірка збереженості сортів, ділянковий (грунтовий) та лабораторний сортовий контроль, післяреєстраційне сортовивчення.
60. Формування колекції загальновідомих сортів рослин та колекції сортів з еталонними ознаками, які використовують для проведення польових досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів рослин.
61. Контроль зберігання власниками сортів та володільцями патентів офіційних дослідних зразків насіння і садивного матеріалу, у порядку визначеному Компетентним органом.

62. Визначення технологічних показників якості сортів рослин та біохімічні дослідження рослинного матеріалу з використанням підконтрольних речовин.

63. Надання послуг із вивчення та діагностики наявних генетичних модифікацій у зразках насіння та рослинного матеріалу.

64. Наукове обґрунтування формування ринку сортів рослин як об'єктів інтелектуальної власності.

65. Підготовка наукових кадрів, освітня діяльність та підвищення кваліфікації фахівців з питань охорони прав на сорти рослин та сортової сертифікації.

66. Науково-технічне та нормативно-методичне інформування з питань охорони прав на сорти рослин та сортової сертифікації.

67. Методи ідентифікації сортів рослин.

68. Методика проведення експертизи сортів виду *Zea mays* на відмітність, однорідність та стабільність.

69. Методика проведення експертизи сортів виду (*Triticum aestivum* L.) на відмітність, однорідність та стабільність.

70. Методика проведення експертизи сортів виду (*Pisum sativum* L.) на відмітність, однорідність та стабільність.

71. Кваліфікаційна експертиза з визначення показників придатності до поширення сортів пшениці.

72. Кваліфікаційна експертиза з визначення показників придатності до поширення сортів гороху.

73. Кваліфікаційна експертиза з визначення показників придатності до поширення сортів соняшнику.

74. Строк проведення обов'язкових польових і лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів.

75. Методична оцінка проведення комплексу польових і лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи.

8. Рекомендована література

Основна

1. Беловол С. А., Слинько В. Г., Дрожчана О. У., Черненко Б. С. Селекційні досягнення в системі охорони прав інтелектуальної власності. Особливості правової охорони сортів рослин в Україні. Селекційні досягнення в Україні: проблеми правової охорони та перспективи вдосконалення захисту: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., (м. Полтава, 22-23 листопада 2018 р.). Миколаїв, 2018. С. 42-46.
2. Василюк П. М. Організація та діяльність Державної служби з охорони прав на сорти рослин України. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2013. Вип. 37. С. 195-199.
3. Кісіль Н. В. Сорти рослин як об'єкт судової експертизи у сфері інтелектуальної власності. Криміналістика и судебная экспертиза. 2015. Вип. 60. С. 461-470.
4. Керівництво з проведення формальної експертизи документів заявки на сорт рослин і кваліфікаційної (технічної експертизи сортів рослин. Міністерство аграрної політики України. Державна служба з охорони прав на сорти рослин. Київ: 2007. С. 119.
5. Кириченко В.В., Рябчун Н.І., Єльніков М.І. Спеціальна селекція і насінництво польових культур: навчальний посібник. Харків: ІР ім.. В.Я. Юр'єва НААН України, 2010. 462 с.
6. Методика проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні. Загальна частина. / Український інститут експертизи сортів рослин; уклад.: С. О. Ткачик, О. І. Присяжнюк, Н. В. Лещук. 4-те вид., випр. і доп. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2017. 119 с
7. Методика проведення експертизи сортів рослин групи зернових, круп'яних та зернобобових на придатність до поширення в Україні / Український інститут експертизи сортів рослин; уклад.: А. А. Лівандовський, Т. М. Хоменко та ін.; за ред. С. О. Ткачик. Вінниця, 2016. 82 с.

8. Методика проведення експертизи сортів рослин групи технічних та кормових на придатність до поширення в Україні / Український інститут експертизи сортів рослин; уклад.: Києнко З. Б, Костенко Н. П. та ін.; за ред. С. О. Ткачик. Вінниця, 2016. 74 с
9. Методика проведення експертизи сортів рослин групи овочевих, картоплі та грибів на відмінність, однорідність і стабільність. / за ред. Ткачик С.О. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2016. 1145 с.
10. Методика проведення експертизи сортів рослин групи олійних на відмінність, однорідність і стабільність / за ред. Ткачик С.О. 2-ге вид., випр. і доп. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2016. 178 с.
11. Методика проведення експертизи сортів рослин групи технічних на відмінність, однорідність і стабільність / за ред. Ткачик С.О. 2-ге вид., випр. і доп. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2016. 188 с.
12. Методика проведення експертизи сортів рослин групи технічних та кормових на придатність до поширення в Україні / За ред. Ткачик С.О. 3-тє вид., випр. і доп. Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2017. 74 с.
13. Методика проведення експертизи сортів рослин картоплі та груп овочевих, баштанних, пряно-смакових на придатність до поширення в Україні (ПСП) / За ред. Ткачик С.О. Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2017. 95 с.
14. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І. Селекція і насінництво сільськогосподарських культур: підручник К. : Вища освіта, 2006. 458 с.
15. Методологічні основи управління продукційним процесом соняшнику: монографія / В. В. Кириченко, Л. Н. Кобизєва, В. П. Коломацька, К. М. Макляк, Н. М. Леонова, Ю. Є. Огурцов, Ю. І. Буряк, В. К. Рябчун, Є.О. Домарацький [та ін.] ; за ред. В. В. Кириченка/ НААН, ІР ім. В. Я. Юр'єва НААН, Державний біотехнологічний університет. Харків, 2022. 528 с.
16. Щипак Г. В. Тритикале і пшениця: селекція на адаптивність, урожайність, якість : монографія Київ : НАН України, Волинська державна

с.–г. дослідна станція Інституту картоплярства НААН, Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, 2019. 480 с.

17. Кириченко В. В., Гур'єва І. А., Кузьмишина Н. В., Рябчун В. К., Чернобай Л. М. Інтенсифікація використання генофонду кукурудзи в гетерозисній селекції / за ред. академіка НААН В.В. Кириченка, НААН Харків : ІР ім. В. Я. Юр'єва, 2019. 326 с.

18. Соя (*Glycine max* (L.) Merr.) / В.В. Кириченко, С. С. Рябуха, Л.Н. Кобизєва, О. О. Посилаєва, П. В. Чернишенко : монографія / Харків : НААН, Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва, 2016. 400 с.

19. Методичні рекомендації з вивчення генетичних ресурсів зернобобових культур / Л.Н. Кобизєва, О. М. Безугла, С. І. Силенко, В. В. Колотилов, Т. В. Сокол, К. І. Докукіна, А. О. Василенко, І. М. Безуглий, Н. О. Вус / Харків : НААН, ІР ім. В. Я. Юр'єва, 2016. 84 с.

20. Каталог сортів гречки селекції Подільської державної аграрно–технічної академії / під ред. Алексеєвої О. С.; МАППУ, УААН, НДІ круп'яних культур ПДАТУ – Кам'янець–Подільський, 2003.40 с.

21. Квашук О. В. Сучасні інтенсивні технології вирощування круп'яних культур : Навч. посіб. / Мін . аграр. політ України ПДАТУ. – Кам'янець–Подільський: ФОП Сисин О.В. «Абетка», 2008. 244 с.

22. Кириченко В. В., Гур'єва І. А., Рябчун В. К., Кузьмишина Н. В., Вакуленко С. М., Степанова В. П. Класифікатор–довідник виду *Zea mays* L. Харків : ІР. ім. В. Я. Юр'єва УААН, 2009. 83 с.

Додаткова

1. Лісовал А.П. Методи агрономічних досліджень. К.: НАУ, 2002. 247с.

2. Тимошенко І.І., Майшук З.М., Косилович Г.О. Основи наукових досліджень в агрономії. Львів: ЛДАУ, 2004. 111 с.

3. Куртин Н.П., Петак Г.М. Основи наукових досліджень у агрономії. Ужгород, 2001. 73 с.

4. Волкодав В. В. Методика державного сортовипробування сільськогосподарських культур. Державна комісія України по випробуванню та охороні сортів рослин. 2000. Т.1. 100 с.

5. Горбатенко І. Ю. Основи наукових досліджень. 2001. 92 с

Електронні інформаційні ресурси

1. Про приєднання України до Міжнародної конвенції по охороні нових сортів рослин: Закон України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/209/95-%D0%B2%D1%80>.

2. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/774-2018-п>.

3. Про затвердження Порядку ведення реєстру заявок на сорти рослин. Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-2018-п>

4. Про затвердження Порядку ведення реєстру патентів на сорти рослин. Постанова Кабінету Міністрів України – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-2018-п>.

5. Про затвердження критеріїв заборони поширення сортів рослин в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D0%BF>. 15

6. Про заходи щодо реалізації Закону України "Про охорону прав на сорти рослин. Постанова Кабінету Міністрів України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1183-2002-%D0%BF>.

7. Правила складання та подання заявки на сорт рослин. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0781-18>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Збори за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 19.08.2002

Код платежу	Назва платежу	Сума, грн
150	За подання заявки на сорт рослин	1300
151	За проведення кваліфікаційної експертизи заявки на сорт рослин (за перший і кожний наступний рік): визначення відповідності сорту критеріям відмінності однорідності та стабільності	1900
152	За проведення кваліфікаційної експертизи заявки на сорт рослин (за перший і кожний наступний рік): визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності безпосередньо у заявника	210
153	За проведення кваліфікаційної експертизи заявки на сорт рослин (за перший і кожний наступний рік): експертиза на придатність на поширення сорту	4070
154	За виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту	500
155	За видачу завіреної копії свідоцтва про державну реєстрацію сорту рослин	200
156	За видачу завіреної копії патенту на сорт рослин	500
157	За внесення змін до Реєстру патентів щодо майнових прав інтелектуальної власності на сорт за ініціативою особи, якій належать такі	600

	права	
158	За внесення змін до Реєстру сортів за ініціативою особи, якій належать права на сорт	600
159	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за перший рік	400
160	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за другий рік	450
161	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за третій рік	550
162	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за четвертий рік	650
163	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за п'ятий рік	800
164	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за шостий рік	950
165	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за сьомий рік	1100
166	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за восьмий рік	1300
167	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин	1600

	(чинності патенту): за дев'ятий рік	
168	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за десятий і кожний наступний рік	1900
169	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрити ліцензію) та її офіційну публікацію: за перший рік	200
170	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрити ліцензію) та її офіційну публікацію: за другий рік	225
171	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрити ліцензію) та її офіційну публікацію: за третій рік	275
172	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та	325

	сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрито ліцензію) та її офіційну публікацію: за четвертий рік	
173	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрито ліцензію) та її офіційну публікацію: за п'ятий рік	400
174	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрито ліцензію) та її офіційну публікацію: за шостий рік	475
175	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрито ліцензію) та її офіційну публікацію: за сьомий рік	550
176	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про	650

	готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрито ліцензію) та її офіційну публікацію: за восьмий рік	
177	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрито ліцензію) та її офіційну публікацію: за дев'ятий рік	800
178	За підтримання чинності виключного права володільця патенту в разі подання до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України заяви про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрито ліцензію) та її офіційну публікацію: за десятий і кожний наступний рік	950
179	За підтримання чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин: за перший – п'ятий рік	350
180	За підтримання чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин: за шостий – десятий рік	900
181	За підтримання чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин: за одинадцятий – п'ятнадцятий рік	2000
182	За підтримання чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту	2500

	рослин: за шістнадцятий і кожний наступний рік	
183	За подання клопотання про вчинення будь-яких дій, пов'язаних з розглядом заявки, визначених Законом України «Про охорону прав на сорти рослин» (частина 3 статей 16 і 22, частина 5 статті 25, частина 8 статті 26, частини 5 і 9 статті 28, частина 6 статті 40)	500
184	За поновлення строку вчинення будь-яких дій, пов'язаних з розглядом заявки, визначених Законом України «Про охорону прав на сорти рослин» (частина 8 статті 26, частина 6 статті 27, частина 5 статті 28, частина 2 статті 30)	1000
186	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за перший рік з нарахуванням штрафу 50%	600
187	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за другий рік з нарахуванням штрафу 50%	675
188	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за третій рік з нарахуванням штрафу 50%	825
189	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за четвертий рік з нарахуванням штрафу 50%	975

190	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за п'ятий рік з нарахуванням штрафу 50%	1200
191	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за шостий рік з нарахуванням штрафу 50%	1425
192	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за сьомий рік з нарахуванням штрафу 50%	1650
193	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за восьмий рік з нарахуванням штрафу 50%	1950
194	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за дев'ятий рік з нарахуванням штрафу 50%	2400
195	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту): за десятий і кожний наступний рік з нарахуванням штрафу 50%	2850
196	За проведення кваліфікаційної експертизи заявки на сорт рослин (за перший і кожний наступний рік): визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності (випробування гібрида)	5700

Державна система охорони прав на сорти рослин

Процедура державної реєстрації прав на сорти рослин

Схема кваліфікаційної експертизи сорту для видачі патенту

Схема етапів правової охорони сорту

Навчальне видання

ДЕРЖАВНА КВАЛІФІКАЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Методичні вказівки
для самостійного вивчення дисципліни

Укладачі:
ГУДИМ Олена Володимирівна
МИХАЙЛЕНКО Вікторія Олександрівна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. _.
Наклад ___ пр.
Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44